# OBSERVAȚII ASUPRA INTENSIFICATORILOR NEGATIVI ÎN LIMBA ROMÂNĂ VECHE


COMMENTS ON NEGATIVE INTENSIFIERS IN OLD ROMANIAN

*(Abstract)*

In Old Romanian (as well as in Modern Romanian) the negator *nu* is sometimes accompanied by adverbs which work as intensifiers of the propositional negation. Both negative or positive elements keep the same significance throughout the centuries. On the other hand the syntactic patterns are not the same. As we have checked entirely a corpus of texts from different times we have noticed an obvious tendency of rising use of the intensifiers *nici* and *cumva* as used in Contemporary Romanian.



**Key-words**: old Romanian, negation, negator, intensifier, negative pattern, subjunctive.


În limba română veche (la fel ca în româna modernă) în propoziția negativă marcată prin negatorul *nu* sunt inserate uneori adverbiale care au rolul de a intensifica sau de a preciza negația. Intensificatorii sunt termeni negativi – *nici/nece/neci/neci*, *nececum/necum*, *nici/nece/neci/neci întru un/cu un chip*, dar și pozitivi – *cumva*, *cândva*, *deloc* etc.

Intensificatorii enumerați păstrează aceeași semnificație și în româna actuală. Din perspectivă sintactică însă, în textele originale sau traduse din secolele 16–17 se observă modificări ale contextelor cu *nici* și *cumva*.

**1. Tipare cu *nici***

În limba română veche *nici* cu variantele *neci*, *nece*, *nice* apare în două ipostaze: (i) negator propozițional şi (ii) intensificator al negaţiei.

**1.1.** Textele românești – originale sau traduse – din secolele 16–17 evidențiază folosirea curentă a unui tipar sintactic dispărut în româna modernă standard: $P_{1finită}[_{NEGATOR\ PROPOZIȚIONAL}$ *nu*] + $P_{2finită}$ [$_{NEGATOR\ PROPOZIȚIONAL}$ *nici*]:


**BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)**

(1) a. [***nu**-i iaste dată prespre voia lui*]$_{P1}$,[***nice** l-ai luat cu de-a sila den ţară*]$_{P2}$ (DÎ.XC.1593).
b. [***nu** se ruşenează de faţă împărătească*]$_{P1}$, [***nice** se teame de Dumnezeu*]$_{P2}$ (MC.1620: 70$^{r}$).

*Nici* funcţionează ca negator propoziţional nu numai în structuri bipropoziţionale de felul celor de mai sus, unde se poate invoca fenomenul de anaforă – relaţia semantică în care *nu* este antecedent (sursă). *Nici* este înregistrat ca marcator propoziţional şi în alte construcţii, în care uzul şi normele limbii române standard impun coocurenţa lui *nu* antepus formei verbale:

(2) a. *şi gice c-au fost fără început, la Dumnedzeu, care lucru **nice** jidovii credzură* (CC$^{1}$.1567–8: 3$^{v}$).
b. *Fu Duca împărat şi domniia bine, că **nice** se foarte înălţa, **nice** se iară lăsa, ce mergea pre cale împărătească* (MC.1620: 134$^{v}$).
c. *Pentru aceie, **nice** s-au apropiat de oaste* (CLM.1700–50: 299$^{r}$).

**1.2.** Ca intensificator al negației *nici* apare în propoziții negative marcate prin negatorul propozițional *nu*, fiind antepus unor constituenți propoziționali – singulari (3a), binari (3b–c) sau „înșiruiți” (3d). În ultimul caz *nici* marchează cumulul de informație.

(3) a. *Deaci **nice** acestora nu se cade a se însura u[n] cu alaltu* (Prav.1581: 221$^{v}$).
b. *nu putem înţeleage **nece** voia, **nece** leagea lu Dumnezeu* (CC$^{1}$.1567–8: 239$^{v}$).
c. *Nu am ştiut cine au făcut ţie lucrul acesta, **nici** tu nu mi-ai spus, **nici** eu nu am auzit, fără numai astăzi* (BBJ.1795: 19).
d. *nu strângereţi aur, **neci** argint, **neci** bani în pungile voastre. (...) **neci** taistră pre cale, **nece** doao veşminte, **nece** încălţăminte, **neci** toiag, că vreadnic iaste lucrătoriul platei sale* (NT.1648: 12$^{v}$).

**1.3.** Lucrările de specialitate menționează faptul că în textele vechi pronominalul propriu-zis sau adjectivalul negativ „nu este încă sudat”. „Formele cuantificatorului negativ, insuficient sudate, permiteau intercalarea prepoziţiilor, inclusiv în textele din a doua parte a epocii” (sec. 17–18 n.n.) (Stan 2013: 56)

Observația se referă la structuri de tipul celor de mai jos:

(4) a. *Şi nu lăsă* [***nece** pre **unul***] *să meargă după Sine, numai Pătru şi Iacov şi pre Ioan, fratele lui Iacov* (NT.1648: 47$^{r}$).

BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

b. [***Nice*** *de* ***una***] *de-aceasta n-au pomenit Domnul Hristos* (CazV.1643: 350$^{r}$).
c. *Şi den mânie se face pizma şi n-are tocmeale niceodată* [***nice*** *cu* ***un om***]*, ce cu toţ se ceartă* (FD.1592–604: 489$^{r}$).
d. *dece nu li-i* [***nice*** *de* ***un folos***] (ŞT.1644: 19).

Aceste structuri sunt consecvent şi frecvent folosite în textele secolelor 16–17, dar şi în prima jumătate a secolului 18.

(5) a. *Era la Ştefan vodă dărbanii foarte mbrăcaţi bine, după credinţa ceaia ce făcuse, de stătusă cu dânsul la rădicarea boierilor, cum n-au fost* [***nice*** *la* ***o domniie***] *grijită bine pedestrimea* (CNM.1700–50: 177$^{v}$).
b. *făr aceaste trei bunătăţ nu iaste cu putinţă* [***nici*** *cu* ***un mijloc***] *să se mântuiască creştinul* (AD.1722–5: 21$^{r}$).

Considerăm că aceste construcţii descrise, din perspectiva limbii române moderne standard ca „dislocare a cuantificatorilor" se înscriu în aceeaşi categorie a structurilor cu intensificatorul negativ. *Nici* se plasează în faţa constituentului focalizat, şi pentru că acesta este un grup prepoziţional, *nici* precedă prepoziţia.

(6) a. *Ci nimica nu au folositu, că* ***nici*** [***cu o ispravă***] *s-au întorsu solii săi înapoi* (ULM.~1725: 82$^{r}$).
b. *Şi acel sfat şi gând dete Dumnedzău de nu-i fu* ***nice*** [***de un folos***] (NL.1750–66: 144).

Începând din secolul 18 se observă tendința de schimbare a structurii prin deplasarea spre dreapta a lui *nici*.

Altfel spus, în textele din secolul 18 tiparul [*nici* + Grup prepoziţional] alternează cu structurile – mai puţin reprezentate – [prepoziţie + *nici*]. Compară (6), (8) cu (7).

(7) a. *La nici o văduvă şi* [*la* ***nici***] ***un sărac*** *să nu-i faceţi rău* (BBJ.1795: 73).
b. *Şi să nu spurcaţi sufletele voastre* [*cu* ***nici***] ***o târâitoare*** *ce să târă pre pământ* (BBJ.1795: 102).

Rezistenţa structurii cu *nici* pe primul loc pare să fie corelată cu ocurenţa prepoziţiei *într[u]*:

(8) a. *Eu am auzit că mai scump decât aicea nu să vinde nicăierea,* [***nici*** *într-*]*un târgu, că mi-au spus neguţătorii carii umblă aici* (Sind.1703: 113$^{r}$).

**BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)**

b. *Nu va fi ție slobod să jertvești paști,* [***nici*** *într*]*-o cetate de ale tale, care Domnul Dumnezeul tău le dă ție* (BBJ.1795: 173).
c. *Și, auzind noi aceastea, s-au înfricoșeat inima noastră, și* [***nici*** *întru*] *unul dintră noi nu au rămas duh de cătră fața voastră* (BBJ.1795: 192).

**1.4.** Forţa de intensificator nu este încă slăbită în această perioadă a limbii, un argument fiind şi existenţa contextelor în care *nici* – integrat într-o propoziţie negativă cu marcatorul propoziţional *nu* – este antepus în imediata apropiere a formei verbale „pline".

(9) a. *Că Jidovii* ***nu*** *să* [***nice*** *ating*] *de Samareani* (CazV.1643: 158$^{v}$ ).
b. *Pusesă Mihai vodă şi un domnişor, anume Marcul vodă, căruia numele* ***nu*** *să* [***nice*** *povesteaşte*]*, pentru scurtă vreame ce au avut acel domnişor şi nu să află numele aceştii domnii la letopisăţe streine* (CNM.1700–50: 166$^{v}$).
c. *Şi au pus şi de tot omul bejenariu să dè câte 2 lei, şi oamenii nu avè ce mânca, că era săcşorul de făină câte 15 lei, şi încă* ***nu*** *să* [***nici*** *găsiè*] (NL.1750–66: 247).

Observaţiile de sub **1.2.–1.4.** ne permit să avansăm ipoteza că în perioada la care ne referim *nici* funcţionează în toate situaţiile ca intensificator al negaţiei cu natură adverbială. Prin structuri precum cele de sub (7) şi (3d) *nici* glisează spre ipostaza de formant al pronominalului negativ sau de conector (conjuncţie), gramaticalizânu-se de abia spre sfârşitul secolului 19.

**2. Tipare cu *nu [...] cumva***

În textele din limba română veche (secolele 16–18) asocierea adverbialului intensificator *cumva* cu forma verbală de subjonctiv negativ se realizează în patru tipare.

**2.1.** Cel mai frecvent *cumva* se plasează după marcatorul propoziţional, gruparea *nu cumva* (cu varianta *nu care(a) cumva*) fiind precedată şi succedată de particula *să*. Este un tipar care s-a păstrat în româna modernă standard.

(10) a. *Îngerilor săi porânci-va de tine şi în mânile lor purta-te-vor,* ***să nu cumva să vatămi*** *de piiatră piciorul tău* (CC$^{1}$.1567–8: 20$^{r}$).
b. ***să nu cumva să tinză*** *mâna sa şi să ia şi den lemnul vieţiei şi să mânânce* (PO.1582: 3$^{<22>}$).
c. *atunce mai vârtos* ***să nu cumva să stropască*** *în laturi* (ȘT.1644: 27).
d. ***să nu cumva să*** *te* ***dea*** *pârâşul giudecătoriului* (NT.1648: 7$^{r}$).
e. *că trimisesă singur craiul un copil den casa sa,* ***să nu cumva să să ispitiască*** *să între în Muldova, întărâtându pre Turci* (CLM.1700–50: 173$^{v}$).

BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

f. *Iar acum* ***să nu carea cumva să îndrăznească*** *preotul, sau arhiereul, să înfrunteaze pre cineva* (AD.1722–5: 39[r]).

**2.2.** Alt tipar înregistrat în textele vechi româneşti este cel în care particula de subjonctiv apare numai înaintea marcatorului *nu* [**să**$_{\text{subj}}$ **NU *cumva Ø* V**].

(11) a. ***Se nu cumva Ø rrapă*** *ca leul sufletul mieu, nefiindu cinre a izbavi, nece a scoate* (PH.1500–10: 4[v]).
b. ***să nu*** *ne* ***cumva Ø aflăm*** *puindu-ne lui împrotivă* (CazV.1643: 244[r]).
c. *Păziţi-vă s****ă nu cumva Ø daţi*** *rău derept rău, ce pururea să goniţi binele unul către alalt şi către toţi* (CC[1].1567–8: 47[v]).
d. *e aceaea foarte amănuntul se se cearce, ca se* ***nu se cumva Ø tâmple*** *a fi nuntă cu semeţie mestecată, cumu se gice cuscrie* (Prav.1581: 224[r]).
e. *O, cât să ne teamem de curvie,* ***să nu cumva Ø călcăm*** *credinţa logodirei noastre!* (CazV.1643: 288[r]).
f. *porunceaşte să păzească mormântul până a treia zi,* ***să nu cumva Ø vină*** *ucenicii Lui noaptea să-L fure pre El* (NT.1648: 38[v]).
g. *Den care foc au nemerit şi pre Matei vodă un glonţ de sineţ aproape închietura genunchiului şi l-au priceput îndată un paic şi au năvălit la scara lui Matei vodă,* ***să nu cumva Ø cadză*** (CLM.1700–50: 270[v]).
h. *Deci văzând şi eu că mi-au răspunsu aşè cu scârbă, m-am temut a mai răspunde,* ***să nu cumva Ø cad*** *în vro primejdie a vieţii* (NL.~1750–66: 204).

**2.3.** *Nu cumva* apare şi în tiparul [**Ø NU *cumva* să**$_{\text{subj}}$**V**] utilizat şi în româna actuală.

(12) a. *Zi amu să întărească mormântul până a treia zi, doară* ***nu cumva să vie*** *ucenicii lui noaptea să fure el* (CC[1].1567–8: 211[r]).
b. *Pentr-aceea, feriţi-vă de păcate ca de un şearpe veninat, ca* ***nu cumva să*** *te* ***muşce*** *cu veninul păcatelor şi să te omoară cu munca de veaci* (CazV.1643: 340[r]).
c. *cu toată osârdiia şi frica lui Dumnedzău să slujască şi* ***nu cumva să lase*** *ceva* (ŞT.1644: 23).
d. *Când vei fi chemat de cineva la nuntă, nu şădea la locul cel dentîiu, ca* ***nu cumva să fie chemat*** *altul mai cinstit de tine* (NT.1648: 88[v]).
e. *Şi pentru aceasta zice Sfânta Scriptură şi acum ca* ***nu cumva să întinză*** *mâna sa şi va lua din lemnul vieţii şi va mânca şi va trăi în veaci* (AD.1722–5: 205[r]).

**2.4.** Al patrulea tipar în care *cumva* (cu varianta *care(a) cumva*) este postpus formei vebale: [**să**$_{\text{subj}}$ **NU V *cumva***] este înregistrat din a doua jumătate a secolului 17.

**BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)**

(13) a. *nu dareţi sfânta cânilor, nece vărsareţi mărgăritarele voastre înaintea porcilor* ***să nu*** *le* ***calce*** *cumva supt picioarele lor şi întorcându-să, să nu rumpă pre voi* (NT.1648: 9[r]).
b. ***să nu să treacă cumva*** *cu uitarea, de unde este părăsit* (CLM.1700–50: 158[v]).
c. *Iar filosoful le-au zis: rogu-vă, tăceţ,* ***să nu*** *vă* ***priceapă carea cumva*** *dumnezeii că sânteţ aici, că adevărat vă va cufunda* (AD.1722–5: 148[v]).

**2.5.** Rar, dar pe parcursul întregii perioade, în diferite tipare enumerate, în locul lui *cumva* este folosit *cândva*.

(14) a. *Ca prevind, să privească şi să nu vază şi auzind, să auză şi să nu înţeleagă;* ***să nu cândva să să întoarcă*** *şi să să iarte păcatele lor* (NT.1648: 45[r]).
b. ***se nu cândva Ø dzică*** *păgânrii: «Iu<o> e Dumnedzău lor?»* (PH.1500–10: 99[r]).
c. *Şi spre mâni să Te ia,* ***să nu cândva Ø poticneşti*** *de piatră piciorul Tău* (NT.1648: 71[r]).

În limba română veche (secolele 16–18) sunt utilizate patru tipare negative cu intensificatorul *cumva*. Numărul de ocurenţe din textele cercetate sunt înfăţişate în tabelul de mai jos.

| | **I**<br>**să nu *cumva* să V** | **II**<br>**să nu *cumva* Ø V** | **III**<br>**nu *cumva* să V** | **IV**<br>**să nu V *cumva*** |
|---|---|---|---|---|
| **PH.1500–10** | **–** | **5** | **–** | **–** |
| **CC[1].1567–8** | **2** | **2** | **1** | **–** |
| **Prav.1581** | **–** | **2** | **–** | **–** |
| **PO.1582** | **1** | **1** | **–** | **–** |
| **CazV.1643** | **–** | **8** | **1** | **–** |
| ȘT.1644 | **2** | **–** | **3** | **–** |
| **NT.1648** | **14** | **7** | **2** | **2** |
| **CLM.1700–50** | **5** | **1** | **–** | **–** |
| **ACT.1709** | **1** | **–** | **–** | **–** |
| **AD.1722–5** | **2** | **–** | **1** | **1** |
| **NL. ~1750–66** | **–** | **1** | **–** | **–** |
| | **27** | **27** | **8** | **3** |

Spre sfârşitul secolului 18 până în secolul 20 structurile negative care integrează pe *cumva* sunt slab reprezentate. Atât în textele religioase (15.a–b;

BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

15.e–f), cât şi în cele beletristice (15.c–d) este utilizat doar tiparul [**Ø NU *cumva* să$_{subj}$V**] (*supra* **2.3**).

(15) a. *Luaţi aminte, ca* ***nu cumva să uitaţi*** *aşezământul Domnului Dumnezeului nostru* (BBJ.1795: 162).
b. *iar voi* ***nu cumva să mă întâmpinaţi*** *pre mine* (BBJ.1795:229).
c. *trăgând cu coada ochiului ca* ***nu cumva să înţeleagă*** *copiii* (CĂRTARESCU.1996).
d. *Sunt sfătuit* ***nu care cumva să plonjez*** (C.T.POPESCU.1998).
e. *mă tem de el, ca* ***nu cumva să vină*** *şi să mă lovească pe mine* (BB.2001: 36).
f. ***Nu cumva să*** *ne* ***înghită*** *pământul!* (BB.2001: 168).

Numai rar, în situatia în care se redă vorbirea directă, iar subjontivul are valoare de imperativ (subjonctivul hortativ) se înregistrează tiparul [**să$_{subj}$ NU *cumva* să$_{subj}$ V**] (*supra* **2.1**).

(16) a. *Cu bărbatul fiind,* ***să nu cumva să se smintească****. Şi împreună lăcuind,* ***să nu cumva să stărpească*** (BBJ.1795: 822).
b. ***Să nu cumva să*** *ne* ***ajungă***! (TEODOREANU.1924).
c. ***Să nu cumva să te prind*** *pe-afară!* (TEODOREANU.1924).

Tiparul II [**să nu *cumva* Ø V**], destul de frecvent utilizat în textele secolelor 16–17, nu mai este folosit în limba română modernă.

*Cumva* (şi perechea lui *cândva*) ocupă poziţii oscilante în structura cu verbul la subjonctiv, plasându-se după particula *să* şi negatorul *nu*, dar neimpunând întotdeauna repetarea particulei chiar dacă *cumva* (*cândva*) se află la stânga formei verbale.

## SURSE

ACT.1709: Antim Ivireanul, *Chipurile Vechiului şi Noului Testament*. Ed.: Antim Ivireanul, *Opere*, ed. G. Ştrempel, București, Minerva, 1972, p. 240–321.
AD.1722–5: Antim Ivireanul, *Didahii*. Ed.: Antim Ivireanul, *Opere*, ed. G. Ştrempel, București, Minerva, 1972, p. 1–238.
BB.1688: *Biblia*. Ed.: *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti, București, Editura Institutului Biblic, 1977.
BBJ.1795: *Biblia de la Blaj* (1975) versiune on-line, ediţie jubiliară, Roma, 2000.
C.T.POPESCU.1998: Cristian Tudor Popescu, *Copiii fiarei*, Bucureşti, Editura Polirom, 1998.

**BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)**

CazV.1643: Varlaam, *Cazania*, ed. J. Byck, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1943.
CĂRTĂRESCU.1996: Mircea Cărtărescu, *Orbitor. Aripa stângă*, București, Editura Humanitas, 1996.
CC[1].1567: Coresi, *Tâlcul Evangheliilor*. Ed.: Coresi, *Tâlcul evangheliilor şi molitvenic românesc*, ed. V. Drimba, București, Editura Academiei Române, 1998, p. 31–187.
CLM.1700–50: Miron Costin, *Letopiseţul Ţărâi Moldovei*. Ed.: M. Costin, *Opere*, ed. P. P. Panaitescu, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958, p. 41–201.
CNM.1700–50: Miron Costin, *De neamul moldovenilor, din ce ţară au ieşit strămoşii lor*. Ed.: M. Costin, *Opere*, ed. P. P. Panaitescu, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958, p. 241–274.
DÎ: *Documente şi însemnări româneşti din secolul al XVI-lea*, text stabilit şi indice de Gh. Chivu, M. Georgescu, M. Ioniţă, Al. Mareş, Al. Roman-Moraru, București, Editura Academiei Române, 1979.
FD.1592–604: *Floarea darurilor*. Ed. Alexandra Roman Moraru, București, Minerva, 1996 (*Cele mai vechi cărţi populare în literatura română*, 1), p. 119–82.
MC.1620: M. Moxa, *Cronograf*. Ed.: Mihail Moxa, *Cronica universală*, ed. G. Mihăilă, București, Minerva, 1989, p. 95–223.
NL.~1750–66: Ion Neculce, *Letopiseţul*. Ed.: Ion Neculce, *Letopiseţul Ţării Moldovei şi O samă de cuvinte*, ed. I. Iordan, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, ed. a II-a, 1959, p. 31–388.
NT.1648: *Noul Testament*. Ed. Alba Iulia, Reîntregirea, 1998.
PH.1500–10: *Psaltirea Hurmuzaki*, ed. I. Gheţie and M. Teodorescu, București, Editura Academiei Române, 2005.
PO.1582: *Palia de la Orăştie*. Ed. V. Pamfil, București, Editura Academiei, 1968.
Prav.1581: *Pravila ritorului Lucaci*. Ed. I. Rizescu, București, Editura Academiei, 1971, p. 161–183.
Sind.1703: *Sindipa*. Ed. M. Georgescu, București, Minerva, 1996 (*Cele mai vechi cărţi populare în literatura română*, 1), p. 249–315.
ŞT.1644: *Şeapte taine a besearecii, Iaşi, 1644*. Ed. I. Mazilu, Iași, Editura Universitatii „Alexandru Ioan Cuza”, 2012, p. 173–259.
TEODOREANU.1924: Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*, [Vol.] I−III, Bucureşti, Cartea Românească, 1985.
ULM.~1725: Grigore Ureche, *Letopiseţul Ţării Moldovei*. Ed. P. P. Panaitescu, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1955, p. 57–210.

## BIBLIOGRAFIE

Avram, Mioara, 1978, „Negaţii auxiliare devenite negaţii suficiente în limba română actuală”, *Studii şi cercetări lingvistice*, 29, p. 497–502.

**BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)**

Avram, Mioara, 2007, (ed), *Sintaxa limbii române în secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, Bucureşti, Editura Academiei Române.
Chivu, Gh., Gabriela Pană Dindelegan, Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, Irina Nicula (eds.), 2012, *Studii de istorie a limbii române. Morfosintaxa limbii literare în secolele al XIX-lea și al XX-lea*, București, Editura Academiei Române.
Ciompec, Georgeta, 1969, „Observații asupra exprimării negației în limba română din secolele al XVI-lea–al XVIII-lea", *Studii şi cercetări lingvistice*, 20, p.: 197–209.
Dimitrescu, Florica (ed.), 1978, *Istoria limbii române. Fonetică. Morfosintaxă. Lexic*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
Dominte, Constantin, 2003, *Negaţia în limba română*, Bucureşti, Editura Fundaţiei «România de Mâine»
Iordan, Iorgu, 1947, *Limba română actuală. O gramatică a „greşelilor"*. Ediţia a II-a, Bucureşti, Socec.
Manoliu-Manea, Maria, 1968, *Sistematica substitutelor din limba română contemporană standard*, Bucureşti, Editura Academiei.
Mîrzea Vasile, Carmen, 2012, *Eterogenitatea adverbului românesc. Tipologie și descriere*, București, Editura Universității din București.
Rizescu, I., 2007, „Afirmaţia şi negaţia", în Avram 2007, p.7–23.
Stan, Camelia, 2013,, *O sintaxă diacronică a limbii române vechi*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.
Zamfir, Dana-Mihaela, 2005, *Morfologia verbului în daco-româna veche (secolele al XVI-lea−al XVII-lea)*, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei Române.
Zamfir, Dana-Mihaela, 2007, *Morfologia verbului în daco-româna veche (secolele al XVI-lea − al XVII-lea)*, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei Române.

## SIGLE

DA/DLR: *Dictionarul limbii române*. Tomul I, partea II: C, Bucureşti, Tipografia ziarului „Universul", 1940
GALR 2005/2008: Valeria Guţu Romalo (ed.), *Gramatica limbii române.* I *Cuvântul*, II *Enunţul*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Dana MANEA
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti", București

**BDD-V4284 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)**